

2025

Activiteitenplan Flora- en fauna- activiteitenvergunning

*Een activiteitenplan t.a.v. de ontgraving van een gronddepot
in Boswachterij Gees*

Activiteitenplan Flora- en fauna-activiteitenvergunning

*Een activiteitenplan t.a.v. de ontgraving van een gronddepot in
Boswachterij Gees*

Successie Natuurcollectief, juli 2025

In opdracht van:

Enviso Ingenieursbureau

[REDACTED], Projectleider

De Meerpaal 11

9206 AJ Drachten

Tel. 0512 – 586246

Email: [REDACTED]

Uitvoering:

Successie Natuurcollectief

Auteur: [REDACTED]

Tel.: [REDACTED]

Email: [REDACTED]

Omslagfoto: Impressie plangebied

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Projectinformatie.....	4
3. Bevindingen quickscan, nader onderzoek	5
4. Ringslang	6
4.1 Soortbeschrijving.....	6
4.2 Verspreidingsgegevens	6
4.3 Relevantie plangebied.....	7
5. Verwachte storende effecten	7
5.1 Tijdelijke oppervlakte verlies.....	7
5.2 Mechanische effecten.....	7
5.3 Optische verstoring.....	8
6. Verbodsbepaling	8
7. Belang.....	8
8. Alternatievenafweging.....	8
8.1 Alternatieve locatie.....	8
8.2 Alternatieve inrichting.....	9
8.3 Alternatieve werkwijze en planning.....	9
9. Gunstige staat van instandhouding	9
9.1 Staat van instandhouding.....	9
9.2 Afbreuk staat van instandhouding	9
9.3 Zorgvuldig handelen	10
10. Compensatiemaatregelen	10
11. Mitigatiemaatregelen.....	10
12. Literatuurlijst	12

1. Inleiding

Aanleiding

Initiatiefnemer is voornemens ontgrondingswerkzaamheden uit te voeren in een gronddepot in Boswachterij Gees (figuur 1). In het kader van de vergunningsaanvraag heeft Successie Natuurcollectief een ecologische quickscan uitgevoerd (Rapport: *Een ecologische beoordeling Omgevingswet t.a.v. de ontgraving van een gronddepot in Boswachterij Gees*) om duidelijkheid te verschaffen of het planvoornemen al dan niet in strijd is met de Omgevingswet. Op basis van de conclusies kan een overtreding van een verbodsbepaling uit de Omgevingswet t.a.v. van de ringslang niet worden voorkomen. Successie Natuurcollectief is gevraagd een activiteitenplan op te stellen in het kader van een Omgevingsvergunning.

Figuur 1. Ligging plangebied (rood omkaderd) t.o.v. de directe omgeving. Inzetfoto = ligging plangebied (rode ster) t.o.v. ruime omgeving.

Plangebied

In de huidige situatie wordt het gronddepot gebruikt als speelheuvel. Het plangebied steekt ver boven het maaiveld in de omliggende omgeving uit. Het plangebied wordt zo beheerd dat dit gebied het gehele jaarrond gebruikt kan worden voor recreatieve doeleinden. Binnen het plangebied staan een aantal bankjes en zijn ten tijde van het plangebied rondom gemaaide paden aanwezig. De grond is voedselrijk. De aanwezige vegetatie heeft een verruigd karakter met brandnetel, ridderzuring, pitrus, akkerdistel en her en der plukje rietvegetatie. Binnen het plangebied zijn geen bomen aanwezig.

De directe omgeving bestaat uit gemengd loof- en naaldbos. Rondom het plangebied lopen verharde en onverharde paden. Aan de westkant loopt een geasfalteerde weg (Het Hooge Loog). Binnen en in de direct omgeving zijn geen watergangen aanwezig. Wel is na overleg met Boswachter ecologie Ruben Kluit naar voren gekomen dat in natte periodes, het bos een natkarakter kan hebben met her en der stagnatie van regenwater, waardoor de ecologische omstandigheden wisselend kunnen zijn.

Planvoornemen

Initiatiefnemer is voornemens ontgrondingswerkzaamheden uit te voeren in het gronddepot. De Boswachterij is in eigendom en beheer van Staatbosbeheer. De grond binnen het plangebied komt uit een nabijgelegen landbouwperceel waar circa 20 jaar geleden een vijver gegraven is. De grond is toen in het depot gelegd. Het plangebied wordt teruggebracht naar het oorspronkelijke maaiveld en zal nadien ingericht en beheer worden als bos, passend bij het landschap binnen de Boswachterij. Hiervoor zal, na afvoer van de grond, bomen worden aangeplant. De grond die vrijkomt wordt elders in het land voor projecten gebruikt.

Planning

Er is nog geen definitieve planning. De exacte planning van de uitvoering is afhankelijk van wanneer de benodigde vergunningen worden verkregen en de kwetsbare periode van (beschermde) soorten.

3. Bevindingen quickscan, nader onderzoek

Bevindingen quickscan

Uit de quickscans zijn de volgende actiepunten naar voren:

- Er dient AERIUS-calculatie te worden opgesteld of stikstofgevoelige gebieden en/of soorten al dan niet negatief effect kunnen ondervinden t.a.v. het voornemen;
- Binnen en direct rondom het plangebied komen sporadisch diverse beschermde zoogdieren voor. De inzet van verlichting tussen zonsondergang en zonsopkomst dient beperkt/geminimaliseerd te worden en het plangebied dient voorafgaand aan het afgraven verantwoord kort te worden gemaaid;
- Rondom het plangebied komen mogelijk jaarrond beschermde nesten voor. De werkzaamheden dienen buiten de periode februari t/m augustus te worden;
- Binnen en rondom het plangebied kunnen vogels broeden waarvan het nest niet-jaarrond beschermd is. Door de werkzaamheden buiten het 'vogelbroedseizoen' (grootweg 15 maart t/m juli) uit te voeren, wordt wezenlijke verstoring voorkomen.
- Binnen het plangebied komen diverse algemene(re) soorten voor waarvoor te allen tijde de specifieke zorgplicht geldt. Dit houdt in dat men tracht schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan onder meer door het gebied voorafgaand aan het voornemen te maaien (stapvoets en op minimaal 10cm van het maaiveld) en overige delen intact te laten (uitwijkmogelijkheid).

Aanvullend onderzoek

In aanvulling op de ecologische quickscan heeft Successie Natuurcollectief op 14 juli een extra veldbezoek gebracht. Reden van het bezoek was het inzicht krijgen of de eerder vastgestelde potentiële jaarrond beschermde nesten daadwerkelijk in het broedseizoen van 2025 bezet zijn (geweest) door vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is en het eventueel vaststellen van nieuwe nesten. De extra inventarisatieronde is uitgevoerd omdat de initiatiefnemer de wens heeft om door de te werken tijdens het vogelbroedseizoen. Dit wordt nodig geacht omdat de vraag van het vrijkomende grond jaarrond is. Naast het extra veldbezoek zijn de gegevens rondom jaarrond beschermde nesten van de afgelopen jaren bij Staatsbosbeheer opgevraagd. Binnen het aanvullende onderzoek is geconcludeerd dat er in 2025 geen jaarrond beschermde nesten binnen de invloedssfeer van het voornemen aanwezig zijn.

4. Ringslang

In onderstaande paragrafen wordt de soortbeschrijving, verspreidingsgevens en de relevantie van het gebied voor de ringslang genoemd.

4.1 Soortbeschrijving

De ringslang is de grootste slang in Nederland (tot 1,20 m). De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden gemeden, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen.

De ringslang legt 20-30 eieren per legsel in composthopen, bladhopen en mestvaalten. Over natuurlijke eiafzetplekken van de ringslang is weinig bekend. In natuurlijke riviersystemen zijn dit waarschijnlijk hopen bij elkaar gespoeld organisch materiaal. In venen zijn drooggevallen horsten van bijvoorbeeld zeggen of russen geschikt. Ingerotte boomstobben en dichte lagen organisch materiaal met broei worden ook gebruikt. Het aanleggen van broeihopen van (paarden)mest of compost is een zeer succesvolle manier om ringslangen bij hun voortplanting te helpen, maar daarnaast ook nuttig voor tal van andere dieren. In de winter verblijven de slangen op vorstvrije plekken. Bijvoorbeeld diep weggekropen in dijken of in verlaten konijnenholen. Ook broeihopen worden gebruikt (Bron: RAVON).

4.2 Verspreidingsgegevens

De ringslang komt in de ruime omgeving van het plangebied vrij algemeen voor. Met name in de waterrijke hoger en opengelagen gebieden zijn relatief veel waarnemingen bekend (zie figuur 2).

Figuur 2. Ligging plangebied (rode ster) t.o.v. waarnemingen van de ringslang in de ruime omgeving van de afgelopen 10 jaar.

Het dichte bosgebied, waar het plangebied onderdeel van is, is slechts marginaal geschikt. Dit komt mede doordat de ringslang moet kunnen opwarmen door de zon. Dit is in het schaduwrijke gebied slechts beperkt mogelijk. Uit overleg met R. Kluit (boswachter ecologie) van Staatsbosbeheer, komt naar voren dat de ringslang met name in het bosgebied zelf wordt waargenomen in natte periodes. In deze periodes trekken amfibieën meer het bosgebied in, waarna ook de ringslang om te foerageren het bosgebied in trekt. Omdat het bosgebied zelf slechts marginaal geschikt is, zijn er in de omgeving van het plangebied de afgelopen jaren enkele waarnemingen bekend (zie figuur 2).

4.3 Relevantie plangebied

Het plangebied is niet van essentieel belang voor de ringslangpopulatie in de omgeving. Binnen het plangebied en directe omgeving komen geen geschikte voortplantingsplaatsen voor. Enkel in natte periodes, wanneer amfibieën het bosgebied meer intrekken, komt de ringslang in het bosgebied voor. Mogelijk dat dit tevens het geval is voor het plangebied. De ringslang kan dan binnen het plangebied voorkomen om zich te verplaatsen. Daarnaast is het niet uitgesloten dat wanneer er sprake is van een nat najaar, de speelheuvel binnen het plangebied gebruikt wordt als winterverblijfplaats, omdat er mogelijk vorstvrije plekken in de heuvel aanwezig zijn. De verwachting is dat dit niet jaarlijks het geval zal zijn, omdat jaarrond geschikt gebied op relatief grote afstand ligt. De relevantie van het plangebied voor de ringslang is relatief klein.

5. Verwachte storende effecten

Bij het planvoornemen mag er, zowel tijdelijk als permanent, geen achteruitgang van de functionaliteit van het leefgebied van de ringslang. Aantasting van de functionaliteit van de mogelijk aanwezige vaste rust-/voortplantingsplaatsen is aan de orde als de geschikte habitat (of delen daarvan) waar de soort wordt verwacht in kwantiteit of kwaliteit afneemt, waardoor de functie van vaste rust-/voortplantingsplaatsen niet meer kan worden vervuld. In het geval van het planvoornemen zijn de volgende versturende effecten t.a.v. de nadelige effecten relevant:

- Oppervlakte verlies;
- Mechanische effecten;
- Optische verstoring;

5.1 Tijdelijke oppervlakte verlies

Het plangebied omslaat circa 1,65 hectare. Als gevolg van het planvoornemen deze oppervlakte potentieel functionele leefgebied van de ringslang tijdelijk verloren. In de nieuw situatie zal het plangebied zich gaan ontwikkelen tot bos, passend bij het omliggende bosgebied zonder recreatieve functie (zie hoofdstuk 10 compensatiemaatregelen). Het plangebied zal daarmee geen permanente oppervlakte verlies tot gevolg hebben.

5.2 Mechanische effecten

Tijdens het grondverzet wordt een mogelijk winterverblijfplaats van de ringslang aangetast. Wanneer het grondverzet in natte periodes of in de overwinteringsperiode uitgevoerd worden kunnen er individuen gedood en verwond worden. Met het treffen van mitigerende maatregelen, denk aan het vooraf ongeschikt maken (buiten kwetsbare winterperiode) van het plangebied en het voornemen uit te voeren onder ecologische begeleiding kunnen mechanische effecten worden beperkt (zie hoofdstuk 11 mitigerende maatregelen).

5.3 Optische verstoring

Tijdens het planvoornemen is er een toename in aanwezigheid van materieel binnen het plangebied. Dit kan leiden tot optische verstoring. Een toename van materieel kan leiden tot het (opzettelijk) ongeschikt maken van de mogelijk overwinteringsplaats. Het is niet de verwachting dat er een toename van mensen is. Namelijk, in de huidige situatie wordt het plangebied gebruikt als speelheuvel. Door het plangebied vooraf ongeschikt te maken, wordt optische verstoring zoveel mogelijk voorkomen.

6. Verbodsbepaling

De ringslang valt binnen het beschermingsregime 'andere soorten' (art. 11.54). Hieronder worden eventuele overtredingen van verbodsbepalingen in relatie tot het planvoornemen gemotiveerd.

Opzettelijk doden of vangen van dieren

Niet van toepassing. Het 'natuurvrij' maken (ongeschikt maken van het leefgebied van de ringslang) voorafgaand aan de kwetsbare winterperiode (half oktober tot half maart.) en uitvoeren werkzaamheden onder ecologische begeleiding, voorkomt dat er individuen worden gedood. Tevens kunnen met mitigerende maatregelen worden voorkomen dat mobiele individuen tijd hebben om uit te wijken naar geschikt gebied zonder dat ze daarbij gewond raken of gedood worden.

Opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren

Van toepassing. Het planvoornemen leidt ertoe dat er leefgebied met (mogelijke) winterverblijfplaatsen wordt vernield. Na de werkzaamheden zal het gebied als bos worden ingericht en zal weer kunnen functioneren als winterverblijfplaats.

Opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van planten

Niet van toepassing. Er zijn namelijk geen beschermde planten aanwezig.

7. Belang

Het gebruik van zand is van nationaal belang. Het is niet alleen van belang voor onze kustbescherming maar ook binnen projecten in de bouwsector voor bijvoorbeeld de realisatie gebouwen, wegen en bruggen. In dit geval wordt het zand niet gewonnen, maar gaat het om grond dat nuttig wordt hergebruikt als leeflaag binnen andere projecten. Het zand is eerder vrijgekomen bij een natuurontwikkelingsproject. Verder past de speelheuvel ecologisch gezien niet bij de natuurwaarden in de omgeving. Er is een belang om het plangebied ecologisch en landschappelijk hierop aan te passen. Hiervoor dient de grond te worden afgevoerd en wordt het gebied met bosplantsoen aangeplant.

De Flora- en fauna-activiteitenvergunning wordt voor de ringslang aangevraagd in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

8. Alternatievenafweging

8.1 Alternatieve locatie

De bestaande locatie is in eigendom bij Staatbosbeheer. Staatbosbeheer heeft de wens het plangebied in te richten als bos, passend bij het omliggende gebied. De locatie is daarmee een vast gegeven.

8.2 Alternatieve inrichting

De nieuwe situatie wordt zoveel mogelijk passend bij het omliggende gebied (bos) ingericht. Het is niet mogelijk om bij de gewenste ontwikkeling van bos te voorkomen dat potentiële winterverblijfplaatsen verloren gaan. Wel zal het gebied na inrichting op termijn weer geschikt worden als winterverblijfplaats.

8.3 Alternatieve werkwijze en planning

De werkwijze wordt zo uitgevoerd dat de ringslang zo weinig mogelijk hinder ondervindt van het voornemen. De planning aanpassen op de inschatting wanneer de ringslang niet in het plangebied aanwezig is, is zeer lastig. Dit heeft mede te maken met het feit dat niet te plannen is wanneer er een natte periode verwacht wordt in combinatie met de vraag naar de grond dat vrijkomt. Door een werkwijze toe te passen waarbij voorafgaand aan de winterperiode het plangebied ongeschikt wordt gemaakt en gehouden, kan t.a.v. de ringslang jaarrond gewerkt worden. Omdat er in de omgeving meer dan voldoende geschikte winterverblijfmogelijkheden aanwezig zijn, wordt het niet nodig geacht om de planning en werkwijze verder aan te passen.

9. Gunstige staat van instandhouding

In de Omgevingswet wordt de volgende definitie gegeven voor de 'gunstige staat van instandhouding van een soort':

Staat van instandhouding van een soort waarvoor geldt dat:

- a) uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
- b) het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of dat niet binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- c) er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

9.1 Staat van instandhouding

De ringslang is als 'kwetsbaar' aangemerkt op de Nederlandse Rode Lijst. De aantaltrend en de verspreiding is de afgelopen jaren stabiel volgens RAVON. De landelijke staat van instandhouding wordt als 'gunstig' beoordeeld. Door versnippering en intensiever gebruik van hun leefgebied door de landbouw en recreatie is de soort kwetsbaar. Op basis van de bekende verspreidingsgegevens mag worden aangenomen dat de populatie binnen het gehele boswachterij Gees gunstig is en gezien het beheer en eigendom bij Staatsbosbeheer dit op de lange termijn ook zo zal blijven.

9.2 Afbreuk staat van instandhouding

Er worden maatregelen getroffen om het doden en verwonden van individuen te voorkomen. Daarnaast zal het gebied na afronding van de afgraving zo worden ingericht, dat deze ook geschikt is als winterverblijfplaats voor de ringslang. Gedurende de uitvoerperiode zijn er voldoende uitwijkmogelijkheden in de omgeving. Er zal daarmee geen afbreuk worden gedaan aan de instandhouding van de ringslang.

9.3 Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen tijdens de werkzaamheden wordt gewaarborgd door begeleiding van een ecologisch deskundige. Deze deskundige zal gedurende de gehele uitvoer bereikbaar zijn bij onduidelijkheden over onder meer het toepassen van mitigerende maatregelen. Indien nodig zal een ecologische deskundige het plangebied bezoeken. Daarnaast wordt er een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle mitigatiemaatregelen zijn opgenomen.

10. Compensatiemaatregelen

Het gebied dat mogelijk als winterverblijfplaats voor de ringslang dient, dient te worden gecompenseerd. Doorgaans geldt dit zowel voor permante compensatie na de realisatiefase als tijdelijke compensatie ten tijde van de uitvoerperiode.

Permanente compensatie

De wens is om het depot af te graven tot het oorspronkelijke maaiveld. Nadien wordt het plangebied ingeplant met inheems bosplantsoen. De exacte inrichting en aan te planten soorten zijn nog niet bekend. Wel zal er gemengd worden aangeplant met zowel loof- als naaldbomen. Staatsbosbeheer geeft aan te denken aan de volgende lijst:

- Zomereik
- Haagbeuk
- Grove den
- Zachte en ruwe berk
- Diverse wilgen soorten
- Vuilboom
- Lijsterbes

De verwachting is dat het plangebied op termijn weer geschikt zal zijn als winterverblijfplaats voor de ringslang. Met name wanneer zoogdieren het plangebied weer in zullen trekken en zorgen voor de nodige hopen, kunnen ringslangen droge vorstvrije plekken innemen. Daarnaast wordt aan de westkant van het plangebied een sloot geaccentueerd. Dit zal zorgen voor meer vochtige omstandigheden in de sloot, waardoor amfibieën hier eerder gebruik van zullen maken en ringslangen bij natte periodes voldoende foerageermogelijkheden biedt. Doordat het plangebied in de nieuwe situatie niet wordt gebruikt voor recreatieve doeleinden, zal er minder sprake zijn van verstoring binnen het plangebied. De verwachting is dat het voornemen een positief effect t.a.v. het leefgebied van de ringslang.

Tijdelijke compensatie

Gedurende de periode dat de werkzaamheden uitgevoerd worden, dienen er in de omgeving voldoende uitwijkmogelijkheden te zijn. Op basis van de veldbezoeken van de auteur is vastgesteld dat het gehele bosgebied geschikt is als potentiële winterverblijfplaats. In het gebied rondom het plangebied zijn tal van droge vorstvrij locaties (zoals hopen, takkenbulten en houtstappels) waargenomen. Het realiseren van tijdelijke compensatie is voor de aanwezige populatie niet van belang. Wel dient in overleg met Staatsbosbeheer te worden gekeken/beoordeeld of en waar het plaatselijk toepassen van bulten maaisel (eventueel aangevuld met takken) uit het plangebied in de omgeving een goede toevoeging kan zijn.

11. Mitigatiemaatregelen

Er dient zoveel voorkomen te worden dat de ringslang negatief effect ondervindt tijdens de uitvoerperiode. Hiervoor dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen. Het betreffen de volgende maatregelen:

- Het 'natuurvrij' maken (ongeschikt maken van het gebied voor de ringslang) dient plaats te vinden buiten de kwetsbare winterperiode. De kwetsbare winterperiode van de ringslang loopt grofweg van half oktober t/m half maart (afhankelijk van klimatologische omstandigheden).
- Het natuurvrij maken betekent in dit geval, het maaien/klepelen van de vegetatie.
- Het natuurvrij maken wordt zo uitgevoerd dat soorten kunnen uitwijken. Dit betekent in de praktijk dat er stapvoets geklepeld/gemaaid wordt met de maaibalk op minimaal 10cm boven

het maaiveld. Na deze werkzaamheden wordt het plangebied ofwel gefreesd ofwel vlak gegraven met de bak van de kraan, zodat er geen holtes of andere openingen, die als winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, meer aanwezig zijn:

- Begeleidende ecooloog bepaald in overleg met Staatsbosbeheer wanneer het natuurvrij maken mogelijk is. Dit is afhankelijk van de weersomstandigheden. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met broedvogels binnen de periode van grofweg maart t/m juli. Het natuurvrij maken wordt in niet natte periodes tussen september en half oktober uitgevoerd.
- In overleg met Staatsbosbeheer wordt bekeken/beoordeeld of de tijdelijke compensatie (vegetatiehopen) na ongeschikt maken wordt verwerkt in de omgeving. De locaties worden door begeleidend ecooloog in overleg met Staatsbosbeheer bepaald;
- Er wordt enkel tussen zonsopkomst en zonsondergang gewerkt;
- Er wordt tussen zonsondergang en zonsopkomst geen/zeer beperkt licht ingezet.
- Indien het planvoornemen in de periode maart – augustus wordt uitgevoerd, kan er sprake zijn van wezenlijke verstoring (permanent verlaten) van nesten. Om wezenlijke verstoring te voorkomen wordt aangeraden voorafgaand aan deze periode te starten met de werkzaamheden en het gebied zo ongeschikt mogelijk te maken voor broedvogels. Wanneer tijdens het broedseizoen wordt gewerkt, wordt aangeraden een deskundig ecooloog het project te begeleiden, zodat wezenlijke verstoring van broedvogels kan worden voorkomen.

Alle mitigerende maatregelen dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Dit protocol is gedurende de gehele realisatiefase aanwezig op het werkterrein. Iedere uitvoerder is op de hoogte van de maatregelen. Daarnaast wordt het project ecologisch begeleid. Zodoende wordt er voldoende zorg in acht genomen om een overtreding omtrent wet- en regelgeving binnen de Omgevingswet te voorkomen.

12. Literatuurlijst

Successie Natuurcollectief, 2025. Rapport: *Een ecologische beoordeling Omgevingswet t.a.v. de ontgraving van een gronddepot in Boswachterij Gees*

Successie Natuurcollectief, 2025. Memo: *Aanvullende inventarisatie potentiële jaarrond beschermde nesten project ontgraving van een gronddepot in Boswachterij Gees*

Overige literatuur, rapporten en websites

RAVON: *Ringslang*

NDFF uitvoerportaal: *Verspreidingsgegevens ringslang*